

ΑΠΟΨΗ

Δευτέρα 27 Ιουλίου 2020, 00:02

Γκ. Χαρδούβελης: Δάνεια σε βιώσιμες επιχειρήσεις, όχι στα ζόμπι

Συνέντευξη: Γκίκας Χαρδούβελης

<https://www.liberal.gr/apopsi/gk-chardoubelis-daneia-se-biosimes-epicheiriseis-ochi-sta-zompi/314885>

Ούτε δάνεια προς μη βιώσιμες επιχειρήσεις στη μετα-κορονοϊό εποχή, διότι θα βρουν το πρόβλημα μπροστά τους από το 2021 και μετά, αλλά ούτε και δάνεια προς υγιείς επιχειρήσεις που δεν τα χρειάζονται και απλώς κτίζουν μαξιλάρια φτηνής ρευστότητας.

Αυτός πρέπει να είναι σήμερα ο στόχος για τις τράπεζες, σημειώνει στο liberal.gr ο Γκίκας Χαρδούβελης, ανώτατο ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας, προσθέτοντας ότι οι εγγυήσεις του κράτους για να πιάσουν τόπο θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη των βιώσιμων επιχειρήσεων της μετά COVID19 εποχής,

δηλαδή όσες πλήττονται στην παρούσα συγκυρία προσωρινά και μόνον. "Είναι η δουλειά των τραπεζιτών να βρουν αυτές τις επιχειρήσεις και να τις στηρίξουν", όπως λέει χαρακτηριστικά.

Μιλά για ένα δύσκολο επόμενο διάστημα που έχουν μπροστά τους οι τράπεζες, γεγονός που αυξάνει και την πρόκληση να πετύχουν, καθώς η εφαρμογή του σχεδίου "Ηρακλής" αντιμετωπίζει προβλήματα, ο φόβος ενός νέου κύματος μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσα στο 2021 μεγαλώνει, ενώ η διάρκεια της πανδημίας παραμένει άγνωστη και ο ψηφιακός μετασχηματισμός αυξάνει το κόστος τους. Τάσσεται υπέρ μιας Bad Bank στην λογική ότι θα επιταχύνει την εξυγίανση των τραπεζικών ισολογισμών και τονίζει ότι θα λύσει όχι τόσο το πρόβλημα των παλαιών, όσο των νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων που πιθανόν να εμφανισθούν αν η κρίση παραταθεί. Πιστεύει πάντως ότι είναι μικρή η πιθανότητα ανακεφαλαιοποίησης για την πλειονότητα των τραπεζών, ενώ όσον αφορά την πορεία των τραπεζικών μετοχών, θεωρεί ότι η κρίση του κορονοϊού υπήρξε καταλυτική και ότι έχουμε δει τον πάτο.

Συνέντευξη στον Γιώργο Φιντικάκη:

- Έχετε υποστηρίξει ότι οι τράπεζες πρέπει να πάρουν λελογισμένα ρίσκα, πέραν της πεπατημένης και να χρηματοδοτήσουν την οικονομία. Κάποια από τα κεφάλαια τα οποία έχουν δεσμευθεί ότι θα ρίξουν στην οικονομία έχουν ήδη δοθεί. Αρκεί ωστόσο αυτός ο ρυθμός, δεν χρειάζεται περαιτέρω ενεργοποίηση;

Αυτή τη στιγμή η ύφεση που φέρνει η πανδημία έχει ενεργοποιήσει όλους τους φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς ανά την υφήλιο. Η δημοσιονομική

ενεργοποίηση της ΕΕ είναι τεράστιων διαστάσεων και ιστορικής σημασίας για το μέλλον της ενοποίησης της.

Ευρωπαϊκοί πόροι της τάξης των 72 δισ ευρώ για την επόμενη επταετία αναμένεται να ξεκινήσουν να εισρέουν στην ελληνική οικονομία από το 2021. Τότε θα πρέπει να αποδείξουμε ότι, σε αντίθεση με το παρελθόν, έχουμε την ικανότητα να απορροφήσουμε τους πόρους σχετικά γρήγορα και σε παραγωγικά έργα με υψηλή εγχώρια προστιθέμενη αξία. Για το 2020, η εγχώρια δημοσιονομική ενεργοποίηση είναι επίσης πολύ μεγάλη και καλύπτει ένα μέρος του κενού στα εισοδήματα που αφήνει η κρίση του κορωνοϊού.

Στον χρηματοοικονομικό τομέα, η ενεργοποίηση της ΕΚΤ είναι ήδη εδώ από τον Μάρτιο. Έχει μειώσει τα επιτόκια και αυξήσει τη διαθέσιμη ρευστότητα των τραπεζών. Πηγές ρευστότητας υπάρχουν. Το ερώτημα είναι αν αυτή η ρευστότητα έχει τη δυνατότητα να διοχετευθεί προς επιχειρήσεις που προσωρινά πλήττονται από την πανδημία, αλλά μεσοπρόθεσμα παραμένουν βιώσιμες. Το κράτος προχώρησε σε σειρά μέτρων χρηματοοικονομικής υποστήριξης αυτών των επιχειρήσεων μέσω του ΤΕΠΙΧ, των διεθνών χρηματοοικονομικών οργανισμών, των εγγυήσεων που παρέχει στα δάνεια, κλπ.

Οι τράπεζες φαίνεται και αυτές να παίρνουν λελογισμένα ρίσκα και να συνεχίζουν τον δανεισμό. Και εδώ υπάρχει ενεργοποίηση. Τα τελευταία στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος έδειξαν ότι τον Μάιο ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις ήταν 4,6%, ο υψηλότερος από το 2009. Τα επιτελεία τους εργάζονται ακατάπαυστα.

Από μακροοικονομική σκοπιά, για τις τράπεζες, ο στόχος πρέπει να είναι διπλός: Ούτε δάνεια προς μη-βιώσιμες επιχειρήσεις στη μετα-κορωνοϊό

εποχή, διότι θα βρουν το πρόβλημα μπροστά τους το 2021 και μετά, αλλά ούτε και δάνεια προς υγιείς επιχειρήσεις που δεν τα χρειάζονται και απλώς χτίζουν μαξιλάρια φτηνής ρευστότητας. Οι εγγυήσεις του κράτους για να πιάσουν τόπο θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη βιώσιμων επιχειρήσεων της μετα-κορωνοϊό εποχής, που αυτή τη στιγμή πλήττονται προσωρινά και μόνον. Είναι η δουλειά των τραπεζιτών να βρουν αυτές τις επιχειρήσεις και να τις στηρίζουν.

- Το ρωτώ υπό την έννοια ότι χωρίς νέα δάνεια στις πληττόμενες επιχειρήσεις, τελικά τα «κόκκινα» θα πολλαπλασιαστούν και εντέλει οι απώλειες θα μεταφερθούν στους ίδιους τους καταθέτες. Κινδυνεύουμε να βρεθούμε αντιμέτωποι με κάτι τέτοιο;

Κανείς δεν γνωρίζει πόσο θα επιδεινωθούν τα «κόκκινα» δάνεια στο τέλος της περιόδου χάριτος. Εγώ κρατάω μικρό καλάθι. Σίγουρα θα έχουμε ένα δύσκολο Φθινόπωρο. Αλλά αφού σταθήκαμε όρθιοι μέχρι σήμερα, πιστεύω θα μείνουμε όρθιοι και το υπόλοιπο διάστημα. Σας θυμίζω ότι ως χώρα, μετά το 2010, τότε που η κρίση ήταν καθαρά ελληνικό φαινόμενο και όχι διεθνές και περάσαμε τα πάνδεινα, τότε οι καταθέτες δεν έχασαν ούτε ένα ευρώ κατάθεσης. Πώς είναι δυνατόν να σκεφτόμαστε ότι μπορεί να χάσουν σήμερα, που τα μπαζούκας των κεντρικών τραπεζών παρέχουν άφθονη ρευστότητα και οι προϋπολογισμοί των κρατών έχουν ξεχειλώσει;

Επίσης, δεν βλέπω “φαύλο κύκλο” μεταξύ οικονομίας και τραπεζικού τομέα. Και ο λόγος είναι ότι ενώ τα προβλήματα της οικονομίας μεταφέρονται στις τράπεζες, τα προβλήματα των τραπεζών δεν μεταφέρονται στην οικονομία. Σήμερα, σε αντίθεση με την ελληνική κρίση 2010-2018, και παρά τα όποια τραπεζικά προβλήματα, η ρευστότητα υπάρχει και είναι διαθέσιμη ώστε να διοχετευτεί προς τις βιώσιμες επιχειρήσεις. Παλαιότερα

δεν υπήρχε ρευστότητα και έτσι συμπληρωνόταν -έκλεινε- ο “φαύλος κύκλος”.

- Εντέλει ποιες είναι οι προοπτικές των τραπεζών, οι οποίες και αποτελούν ένα από τα πιο βασικά ερωτήματα για την επόμενη ημέρα της ελληνικής οικονομίας;

Το επόμενο διάστημα θα είναι δύσκολο για τις τράπεζες. Έπειτα από μια εξαιρετικά ταραχώδη περίοδο για την χώρα και για τις τράπεζες, από το 2019 και μετά άρχισε σταδιακά να διαμορφώνεται μια νέα ισορροπία για το εγχώριο τραπεζικό σύστημα. Την περυσινή χρονιά, ο δανεισμός των τραπεζών μέσω ELA μηδενίστηκε, οι συνθήκες ρευστότητάς τους βελτιώθηκαν, τα δάνεια προς τις επιχειρήσεις άρχισαν να αυξάνονται, ενώ όλες ανακοίνωσαν θετική κερδοφορία για το σύνολο της χρονιάς.

Ταυτόχρονα ξεκίνησε μια προσπάθεια εμποσθοβαρούς επίλυσης της κληρονομιάς των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ φάνηκε ότι οι τιτλοποιήσεις μέσω του “Ηρακλή”, ύψους 30 δισ, θα αποτελούσαν ένα σημαντικό εργαλείο.

Και μετά ξέσπασε η πανδημία. Δυστυχώς η θετική αυτή πορεία άρχισε να επιβραδύνεται ή και να διακόπτεται από τον Μάρτιο του 2020 με την έλευση της κρίσης. Σήμερα η αβεβαιότητα είναι μεγάλη και η εφαρμογή του σχεδίου “Ηρακλής” αντιμετωπίζει δυσκολίες, ενώ ο φόβος ενός νέου κύματος μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσα στο 2021 μεγαλώνει.

Όλα αυτά με την σειρά τους λειτουργούν αποτρεπτικά στην πολιτική παροχής νέων δανείων προς υγιείς επιχειρήσεις και κατ’ επέκταση στην αναπτυξιακή διαδικασία. Το τοπίο δυσκολεύει καθώς το τέλος της ίδιας της πανδημίας παραμένει άγνωστο.

Τι σημαίνουν όλ' αυτά; Ότι το επόμενο διάστημα αναμένεται να είναι ιδιαίτερα δύσκολο για τις τράπεζες. Η εξυγίανση των ισολογισμών τους δυσχεραίνεται ενώ οι ίδιες αποτελούν εύκολο στόχο λαϊκίστικης προπαγάνδας και διοχέτευσης του θυμού των πολιτών.

Πιο μεσοπρόθεσμα, οι προκλήσεις για τις ελληνικές τράπεζες είναι παρόμοιες με εκείνες των ευρωπαϊκών: Το περιβάλλον των χαμηλών επιτοκίων, ο έντονος ανταγωνισμός από εταιρείες τεχνολογίας που σταδιακά εισχωρούν στη λιανική τραπεζική και η διαρκής αυστηροποίηση του εποπτικού πλαισίου, όλα μαζί πιέζουν την κερδοφορία τους.

- Κάνουν βήματα προς τον ψηφιακό μετασχηματισμό οι ελληνικές τράπεζες και πόσο δύσκολος είναι αυτός;

Ναι, πράγματι οι τράπεζες μετασχηματίζονται ραγδαία, με λιγότερα υποκαταστήματα, περισσότερες ψηφιακές πλατφόρμες, λιγότερους υπαλλήλους, περισσότερη εξ αποστάσεως εργασία, και με στελέχη που διαρκώς εκπαιδεύονται στις νέες τεχνολογίες. Η οικονομία αλλάζει, ψηφιοποιείται, και οι προκλήσεις πολλαπλασιάζονται.

Οι επενδύσεις των ελληνικών τραπεζών σε νέες τεχνολογίες είναι μεγάλες και ο ψηφιακός μετασχηματισμός τους (digital transformation) βρίσκεται σε εξέλιξη. Αυτή όμως είναι η μία όψη του νομίσματος. Η άλλη σχετίζεται με το γεγονός ότι οι επενδύσεις αυτές έχουν εκτινάξει το ετήσιο λειτουργικό τους κόστος, γεγονός που πιέζει ακόμα περισσότερο την κερδοφορία τους.

- Τι βλέπετε λοιπόν ως προς την κερδοφορία τους; Ποιες άλλες απειλές αντιμετωπίζει;

Καταρχήν η μεγαλύτερη απειλή είναι η ίδια με εκείνη που αντιμετωπίζουν και οι ξένες τράπεζες. Σε εποχές χαμηλών επιτοκίων η διαφορά ανάμεσα στα επιτόκια χορηγήσεων και καταθέσεων είναι επίσης μικρή, γεγονός που συνεπάγεται έντονο περιορισμό στα περιθώρια κέρδους.

Δυστυχώς για τις τράπεζες, η εστία αυτή αναμένεται να παραμείνει ενεργή για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η πανδημία του κορωνοϊού, που ξεκίνησε στο πρώτο τρίμηνο του 2020, έχει επηρεάσει αρνητικά τις οικονομίες παντού ανά την υφήλιο, επιδρώντας αρνητικά στη ζήτηση δανείων και άλλων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Συγχρόνως, έχει σπρώξει τις κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο να μειώσουν ακόμα περισσότερο τα βραχυπρόθεσμα και, ορισμένες φορές, ακόμα και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Οι περισσότεροι αναλυτές σήμερα πιστεύουν ότι τα απόνερα της κρίσης του κορωνοϊού θα έχουν διάρκεια, με αποτέλεσμα και η περίοδος των χαμηλών επιτοκίων να μην είναι ένα παροδικό φαινόμενο.

Έπειτα, ειδικά στην Ελλάδα μια επιπρόσθετη πίεση στην κερδοφορία πηγάζει από το σημερινό πολύ υψηλό ποσοστό, σε αντιδιαστολή με την υπόλοιπη ηπειρωτική Ευρώπη, μη εξυπηρετούμενων δανείων. Όσο περισσότερα τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τόσο μεγαλύτερη η λογιστική καταγραφή εσόδων τόκων που δεν εισπράττονται και τόσο μεγαλύτερη εμφανίζεται η λογιστική κερδοφορία σε σχέση με την πραγματική κερδοφορία. Η εικόνα αυτή θα αλλάξει με την αναμενόμενη μείωση των NPEs. Το ερώτημα είναι πότε.

Σημειώστε ότι μια σκληρή πραγματικότητα για τις τράπεζες είναι ότι η ταχεία μείωση των NPEs στην οποία υποχρεούνται να προχωρήσουν, δύσκολα επιτυγχάνεται χωρίς ταυτόχρονη μείωση την εποπτικών τους κεφαλαίων. Μάλιστα η μείωση των κεφαλαίων τους θα είναι μεγαλύτερη όσο

μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των NPEs στον ισολογισμό τους ή και όσο μικρότερο είναι το ποσοστό των προβλέψεων που διαθέτουν.

- Μήπως χρειαστεί ανακεφαλαιοποίηση;

Αυτή είναι η ερώτηση «του ενός εκατομμυρίου ευρώ» και ο διαρκής πονοκέφαλος των τραπεζών. Και μπορεί να διαφέρει από τράπεζα σε τράπεζα. Όπως είπαμε νωρίτερα, όσο πιο γρήγορα επιθυμούμε την εξυγίανση των ισολογισμών, τόσο μεγαλύτερες οι ανάγκες κεφαλαίων. Όσο λιγότερες είναι οι προβλέψεις για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τόσο μεγαλύτερες οι ανάγκες κεφαλαίων. Όσο περισσότερα είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τόσο μεγαλύτερες οι ανάγκες κεφαλαίων.

Αυτή την εποχή, λόγω κορωνοϊού, οι επόπτες έχουν μειώσει τις ελάχιστες απαιτήσεις τους κατά 4,5 ποσοστιαίες μονάδες του σταθμισμένου ενεργητικού. Αυτό δίνει σημαντικά περιθώρια στις τράπεζες και αν η οικονομία ανακάμψει το 2021 βλέπω τον κίνδυνο περιορισμένο, τουλάχιστον για την πλειονότητα των συστημικών τραπεζών.

- Αρκεί για να εξυγιανθεί το τραπεζικό σύστημα μόνο ο «Ηρακλής»; Και πόσο απαραίτητο είναι στην παρούσα συγκυρία το σχέδιο της ΤτΕ για την Bad Bank;

Τον Μάρτιο φάνηκε ότι το σχέδιο τιτλοποιήσεων «Ηρακλής» θα αποτελούσε μια παράπλευρη απώλεια της κρίσης του κορωνοϊού. Σήμερα, η εικόνα έχει βελτιωθεί. Η κρίση μάλλον φέρνει μικρή καθυστέρηση.

Από εκεί και πέρα, πράγματι αν η Bad Bank λειτουργήσει σωστά, τότε θα μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά με τον «Ηρακλή» και να ξεκαθαρίσει το τοπίο με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Η Bad Bank θα λύνει

όχι τόσο το πρόβλημα των παλαιών, όσο των νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων που πιθανόν να εμφανισθούν αν η κρίση παραταθεί. Με άλλα λόγια η Bad Bank μπορεί να επιταχύνει τη εξυγίανση των ισολογισμών των τραπεζών, όπως επεσήμανε και ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος σε πρόσφατο άρθρο του στην Handelsblatt.

- Σχολιάστε μας την κινητικότητα που καταγράφεται σε επιχειρηματικό επίπεδο. Το ρωτώ γιατί μετά την ολοκλήρωση της συναλλαγής της Eurobank με την εταιρεία doValue, έχουμε και τον εταιρικό μετασχηματισμό της Πειραιώς σε εταιρεία Holding...

Οι παραπάνω κινήσεις οφείλονται στο DTC, την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, που νομοθετήθηκε για πρώτη φορά το καλοκαίρι του 2014. Σε περίπτωση αρνητικής λογιστικής κερδοφορίας, ο κανονισμός του Deferred Tax Credit (DTC), επιβάλλει στο Δημόσιο να καλύψει το ύψος της αρνητικής κερδοφορίας με ρευστό και σε αντάλλαγμα να πάρει μετοχές της τράπεζας ίσης χρηματιστηριακής αξίας. Οι τράπεζες «κρατικοποιούνται» περισσότερο. Αυτό δεν το θέλουν οι ιδιώτες μέτοχοι και προσπαθούν να το αποφύγουν. Το αποφεύγουν με τη μέθοδο του hive-down.

Σημειώνω ότι έπειτα από μια απότομη και μεγάλη μείωση του χαρτοφυλακίου των NPEs, η λογιστική τους κερδοφορία μιας τράπεζας μπορεί εύκολα να γίνει αρνητική. Αυτός είναι ο δεύτερος πονοκέφαλος των τραπεζών μετά την κεφαλαιακή επάρκεια και επιλύεται με τη μέθοδο hive down. Χωρίς τη μέθοδο hive down, το κράτος θα αναγκαζόταν να βρει πόρους και να αγοράσει μετοχές της τράπεζας. Ούτε το κράτος θα μπορούσε να βρει εύκολα πόρους, αλλά ούτε και οι ιδιώτες μέτοχοι θα το ήθελαν.

- Τελικά κε Χαρδούβελη τι μέλλον έχουν οι μετοχές των τραπεζών;

Η εμπειρία όσων έχουν μέχρι σήμερα αγοράσει τραπεζικές μετοχές δεν ήταν καλή. Την πρώτη φορά που έχασαν ολοσχερώς την επένδυσή τους ήταν στις αρχές του 2012 μετά το PSI, όταν το ελληνικό Δημόσιο, ως δανειακός πελάτης των τραπεζών τους, είπε ουσιαστικά «δεν πληρώνω». Τότε η αξία των μετοχών των τραπεζών μηδενίστηκε. Η δεύτερη φορά ήταν τον Νοέμβριο του 2015, όταν η «περήφανη διαπραγμάτευση» του πρώτου εξαμήνου έφερε ύφεση και αδυναμία αποπληρωμής των δανείων των ιδιωτών.

Άραγε θα τριτώσει το κακό; Ελπίζω πως όχι. Σήμερα, αν κάποιος είχε βάλει 100 ευρώ σε ελληνικές τραπεζικές μετοχές στο τέλος Νοεμβρίου του 2015, θα είχε περίπου 30 ευρώ στα χέρια του. Η κρίση του κορωνοϊού υπήρξε καταλυτική για την πτώση. Ατυχήσαμε. Ελπίζω όμως να είδαμε τον πάτο. Μια μελλοντική ανακεφαλαιοποίηση θα πιέσει τις τιμές. Όμως, όπως είπα νωρίτερα, αυτή τη στιγμή η πιθανότητα ανακεφαλαιοποίησης για την πλειονότητα των τραπεζών το 2021 είναι σχετικά μικρή.